

Polder.blad

Oktober 2010

natuurpunt

Hobokense Polder

Algemene info

Lidmaatschap Natuurpunt: 24 euro per jaar te storten op onze rekening. Dit bedrag omvat het lidmaatschap voor het hele gezin. Als lid van Natuurpunt Hobokense Polder ontvangt men het algemeen verenigingsmagazine Natuur.blad en ons afdelingstijdschrift Polder.blad.

Abonnementen: Natuurpuntleden kunnen zich abonneren op het natuurstudietijdschrift Natuur.focus en het ornithologisch blad Natuur.oriolus aan telkens 8,5 euro. Beide tijdschriften samen kosten 14,50 euro.

Abonnement op het tijdschrift Polder.blad van Natuurpunt Hobokense Polder: voor leden van andere afdelingen door storting van 7 euro op onze rekening.

Verzekering: ieder Natuurpuntlid is verzekerd inzake burgerlijke aansprakelijkheid bij deelname aan de Natuurpuntactiviteiten. Niet-leden gaan mee op eigen verantwoordelijkheid. Daar het bestuur niet verantwoordelijk kan gesteld worden voor de gevolgen van brand, worden de rokers er uitdrukkelijk op gewezen dat zij dit doen op eigen risico.

Alle betalingen dienen te gebeuren op volgende rekening: **979-6399607-37** van Natuurpunt Hobokense Polder. Op uw betalingen steeds reden van betaling en uw naam vermelden a.u.b.

Fiscaal aftrekbare giften (min. 30 euro) dienen rechtstreeks gestort te worden op rekening 293-0212075-88 van de Natuurpunt vzw, Michiel Coxiestraat 11 2800 Mechelen met vermelding "Afdelingsfonds Hobokense Polder"

Contactpersonen

Voorzitter: info@hobokensepolder.be

Danny Jonckheere, Cdt. Van Laethemstraat 45, 2660 Hoboken, 03/828.64.03

Conservator Hobokense Polder: conservator@hobokensepolder.be

Wim Mertens, Jan de Groofstraat 13, 2610 Wilrijk, 03/216.93.62

Redactie en lay out Polder.blad: tijdschrift@hobokensepolder.be

Ria Thys en Luk Smets, J.F.Kennedylaan 22, 2630 Aartselaar, 03/289.73.66

Ledenadministratie, penningmeester en webmaster:

leden@hobokensepolder.be - webmaster@hobokensepolder.be

Luk Smets, J.F.Kennedylaan 22, 2630 Aartselaar, 03/289.73.66

Geleide wandelingen: wandelingen@hobokensepolder.be

Annie Van Zwieten, Zomerdijklaan 4, 2660 Hoboken, 03/828.37.60

Propaganda:

André Driesen, Krekelstraat 124, 2660 Hoboken, 03/829.19.10

Goudklompjes:

André Van Langenhove, Zevenbergenlaan 8, 2660 Hoboken, 03/288.00.81

Gilbert Van de Velde, Van Traynellaan 28, 2660 Hoboken, 03/825.12.75

Foto voorkaft: Paddenstoelen in de Hobokense Polder
Foto: Wout Janssens

Foto achterkaft:
Galloway in de Hobokense Polder
Foto: Luk Smets

De **Polderwandelingen** worden verzorgd door onze natuurgidsen van Natuurpunt Hobokense Polder

Een wandeling in de Hobokense Polder aanvragen?

Hoe doe je dat?

Ieder die het wenst, ook scholen en verenigingen, kunnen een wandeling met natuurgids aanvragen bij Annie Van Zwieten. Contactgegevens: zie hoger.

Polder.flits: Van tijd tot tijd brengen we onze leden via e-mail op de hoogte van dringende berichten, die via ons tijdschrift niet tijdig kunnen meegedeeld worden of als herinnering. Wenst u zulke berichten te ontvangen, geef dan uw emailadres door aan flits@hobokensepolder.be

Website: www.hobokensepolder.be

Raadpleeg deze website voor achtergrondinformatie, foto's van activiteiten, de geschiedenis van de Hobokense Polder, laatste info, ...

Onze afdeling heeft een **open bestuur**. De bestuursvergaderingen vinden in principe plaats op de **derde woensdag van de maand om 20 u in zaal Moretus, Berkenrodelei 34 te Hoboken**. Alle leden zijn welkom. Zie verder in het tijdschrift voor eventuele wijzigingen.

En weer is het herfst ... een prachtig (wandel)seizoen.

Inhoudstafel

Colofon	2
Editoriaal	3
Kalender	4
Antwerpse milieumaand	8
Behaag natuurlijk 2010	8
Beheer:	
- Dank aan Johnson Controls!	9
- Dank aan Carl Matthijs	9
- Hulp aan Goudklompjes	10
- Wij werken voor de natuur!	11
Te koop!	
- Kalender en wenskaarten	12
Beleid: Hollebeekvallei	13
Onze sponsors	14
Educatie:	
- Gezondheid en Salvestrolen	15
- Samenleven met de vos?	17
Natuur onder de kerstboom	17
Studie:	
- Waarnemingen in regio	18
Educatie:	
- Biodiversiteit: reuzenbovist	21
- Paddenstoelenweekend	22
- Diversiteit in de stad	23
Vooruitblik. Een weekend naar Schiermonnikoog in 2011!	23
Terugblik:	
- Opaalkust: vierdaagse	24
- Suikerbonenwandeling	25
- Open Monumentendag	26
Activiteitenkalender	28

Met dank aan de fotografen.
Enkele foto's werden van internet geplukt.

Beste lezer,

Je wil er allicht nog even niet aan denken, maar stilaan komt de winter er weer aan. Gelukkig staan er nog enkele prachtige herfstmaanden in het verschiet.

Tijd om herfstwandelingen te maken in de Hobokense Polder of elders ...

Tijd om je lekker warm te werken bij het zo belangrijke natuurbeheer ...

Tijd om trekvogels en watervogels te helpen tellen ...

Tijd om te genieten van de herfstvruchten die de natuur je schenkt...

Tijd om de dieren te observeren die zich voorbereiden op de nakende winter ...

Dit is allemaal zo mooi dat het minder zwaar valt afscheid te nemen van de zomer. Een zomer die in onze afdeling zo intens beleefd is. Kijk maar even naar de Terugblik in dit Polder.blad. Dan krijg je een beeld van wat er de voorbije maanden gebeurd is.

En dan kunnen we niet alles tonen. Er was ook nog een boeiende orchideeëncursus met Marnix, er waren planten-, vlinders-, libellen- en vogelstudietochten. Het natuurbeheer kende vanaf juli een hoogtepunt met twee maal per maand weekendbeheer (dank je wel Danny en Wim) en elke week woensdagbeheer met de Goudklompjes. We gingen fietsen met André en Paul en compagnie, bezochten met Denise en Danny het Zwart Water en de Hoogmoerheide in Turnhout, wandelden in de Polder, gingen naar de Kuifeend en de Grote Kreek met Ludo en Danny, vergaderden rond het belangrijk beleidsproject Petroleum Zuid, ...

De 4 Natuurpuntpijlers Beheer, Beleid, Studie en Educatie werden ingevuld door tientallen medewerkers, die hun vrije tijd ten dienste stelden van de natuur en onze afdeling. Een dikke merci hiervoor!

In het najaar gaan we op dezelfde wijze verder. We hopen je te mogen ontmoeten op onze activiteiten. En we hebben weer heel wat in petto: **studiemomenten (dagelijkse trekvogeltellingen in oktober en maandelijkse watervogeltellingen), natuurwandelingen in de Polder en aan de Hollebeek, weekendbeheer, Goudklompjeswerking op woensdag, een uitstap naar de Dintelse Gorzen in Nederland, ...**

Hierbij ook een speciale oproep om mee te helpen bij het natuurbeheer tijdens de **Dag van de Natuur op zondag 21 november**. We verwennen je met een gratis picknick. En eventueel kan je nog aansluiten bij de natuurwandeling diezelfde namiddag.

We zijn volop aan het dokteren aan ons jaarprogramma 2011. Heb je ideetjes, wensen, ... of ben je bereid zelf eens een wandeling te gidsen, een tocht in mekaar te steken die je zelf begeleidt of waarbij je beroep doet op een externe gids, ... laat het ons zeker weten.

Koop ook dit jaar de **Natuur.kalender 2011**. Onze geweldige PR-man André Driesen is alweer gestart met de verkoop van deze prachtige kalenders. Nieuw dit jaar zijn de tijdloze **wenskaarten** die je per 5 kan aankopen. Doe het, beste mensen, op deze manier steun je onze afdeling en kunnen we de winsten aanwenden in de natuur van onze afdeling.

Welkom!

Ria

Herfstbladeren - Foto: Walter Decoene

Tureluur

Elke dag in oktober vanaf ca. 7.30 u

Trekvogeltellingen op de Scheldedijk aan Hobokense Polder

Info: Luc Van Schoor, 0494/33 63 09

Al sinds 18 september worden er dagelijkse trektellingen gedaan op de Scheldedijk aan de Hobokense Polder.

Voor de resultaten van de voorbije weken kan je een kijkje gaan nemen op de website www.trektellen.nl (klik op België en zoek bij de locaties Hobokense Polder).

Praktisch: interesse om dit eens

mee te maken? Bel of mail naar Luc Van Schoor voor 22 u 's avonds:

0494/33 63 09 of mailen

luc.vanschoor@scarlet.be

Meebrengen: verrekijker, (zeer) warme kledij ook als het niet zo koud lijkt. Als de weersomstandigheden meezitten, sta je lange tijd (minstens 2,5 u) stil, dan krijg je zelfs koude voeten bij 10°C!. Eventueel warme drank en een vouwstoeltje.

Weekend 16/17 oktober

Watervogeltellingen in de Hobokense Polder en langs de Schelde

Info: André Van Langenhove, 03/288 00 81 – 0486/82 68 22

Van harte welkom op onze activiteiten !

Honden kunnen in ons natuurgebied Hobokense Polder mee aan de leiband, maar kunnen niet mee bij andere activiteiten.

Kostendelend vervoer (5 eurocent/km wordt op de afspraakplaats georganiseerd)

Kindvriendelijke tocht

Voor deze activiteiten dient ingeschreven te worden

Elke winter organiseert het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek zes watervogeltellingen in Vlaanderen (midmaandelijks in de periode oktober-maart). Bij elke telling worden alle aanwezige watervogels geteld in zoveel mogelijk gebieden.

Doel:

- informatie verzamelen over de aantallen, de verspreiding, numerieke trends en habitatkeuze van overwinterende watervogels in Vlaanderen
- het creëren van een referentiekader voor de interpretatie

van telresultaten op regionaal of gebiedsniveau

- bijdrage leveren aan internationaal monitoringproject "International Waterbird Census"

Al verschillende jaren nemen we in Hoboken deel aan deze tellingen. Wil je meer info over zo'n telling, neem gerust contact op met André.

Praktisch: Bel of mail even naar André voor juiste dag en afspraakuur. Meebrengen: warme, waterdichte kledij, verrekijker. Mailadres: andre.van.langenhove@base.be

Zondag 17 oktober om 9.30 u

Paddenstoelenwandeling in de Hobokense Polder

Gidsen: Gilbert Van Ael en Marc Van Ruymbeke

Info: Annie Vandeweyer - Van Zwieten, 03/828 37 60

Natuurgids Gilbert Van Ael in actie
Foto: Luk Smets

Oktober is meestal een van de maanden waarin we paddenstoelen kunnen waarnemen.

Waarom juist dan?

Wat is hun functie binnen de natuur? Waarom zijn ze zo mysterieus en hebben de meesten onder ons er zelfs wat schrik voor? Waarom zijn ze moeilijk op naam te brengen?

Vragen die in de mate van het mogelijke een antwoord krijgen tijdens deze wandeling, die geschikt is voor alle beginnende geïnteres-

seerden die toch iets meer willen te weten komen over het wereldje der fungi.

Praktisch: afspraak om 9.30 u op Schroeiiaan ter hoogte van station Hoboken Polder. Einde omstreeks 12.30 u

Meebrengen: waterdicht schoeisel of laarzen, verrekijker.

Deze wandeling kadert ook in ons aanbod ter gelegenheid van de Antwerpse Milieumaand (zie verder in Polder.blad).

Woensdag 20 oktober om 20 u

Open bestuursvergadering in Zaal Moretus

Alle geïnteresseerden welkom !

Zondag 24 oktober om 9 u

Natuurbeheer in de Hobokense Polder

Info: Danny Jonckheere, 03/828 64 03 – jonckheeredesmedt@gmail.com of Wim Mertens, 03/216 93 62 – wim.a.mertens@skynet.be

Vanaf oktober is er weer 1 maal per maand weekendnatuurbeheer, dit najaar telkens op zondagvoormiddag.

Er wordt gewerkt van 9 u tot 13 u.

We kunnen ieders hulp gebruiken om het natuurbeheer uit te voeren: jong en oud, man en vrouw , ...

Een greep uit de uit te voeren werken voor het komende najaar:

- maaien en afvoeren van maaisel
- onderhoud wandelpaden
- verwijderen van exoten
- verwijderen van sluikestort

Vele handen maken het werk lichter en geven ook een fijne sfeer. Dus welkom.

Praktisch: afspraakplaats: Schroei-laan (straat naast de spoorweg) aan de container naast firma Procap. Meebrengen: werkhandschoenen en stevige schoenen of laarzen. Danny zorgt steeds voor een **lekkere koffiekoek** voor elke noeste werker/werkster.

De volgende data zijn: zondag 21 november (Dag van de Natuur) en zondag 19 december.

Flor ... even pauzeren tijdens het natuurbeheer samen met papa Wim
Foto: Wim Mertens

Weekend 13/14 november

Watervogeltellingen in de Hobokense Polder en langs de Schelde

Info: André Van Langenhove, 03/288 00 81 – 0486/82 68 22

Voor verdere praktische afspraken: zie kalender 16/17 oktober

Indien het station door de huidige werkzaamheden niet te bereiken is, wordt onze afspraakplaats voor geleide wandelingen voorlopig de Schroei-laan ter hoogte van het station

Woensdag 17 november om 20 u

Open bestuursvergadering in Zaal Moretus

Alle geïnteresseerden welkom !

Zondag 21 november

Dag van de Natuur

Van 9 u tot 15 u: Natuurbeheer in de Hobokense Polder

Van 14 u tot 17 u: Natuurwandeling in de Hobokense Polder

Alle geïnteresseerden welkom!

NATUURBEHEER !

Dit weekend wordt in tientallen natuurgebieden aan natuurbeheer gedaan. Het is immers DAG VAN DE NATUUR. Op die dag willen we in Hoboken zoveel mogelijk vrijwilligers betrekken bij het beheer van ons natuurgebied en ook aan de 'buitenwereld' het vrijwilligerswerk, de inzet van onze vrijwilligers het hele jaar rond, belichten.

Iedereen, jong of oud, man of vrouw, kan wel een werkje vinden naar maat. Dus zeker welkom !!!

Een greep uit de taken:

- maaien en maaisel afvoeren
- verwijderen van exoten

We zullen ons natuurbeheer van die dag linken aan de diertjes waarvoor we het allemaal doen, nl. de watersalamanders. U krijgt die dag een woordje uitleg hierover.

875 boompjes planten aan Procap
Foto: Luk Smets

Praktisch: we starten om 9 uur aan de container, Schroeilaan (naast firma Procap) Hoboken. Er wordt gewerkt van 9 tot 12 u en van 13 tot 15 u.

Tussen 12 en 13 u krijgt elke werker een lekkere **gratis picknick** aangeboden. Om in te schatten wat we best voorzien voor de picknick, vragen we wel dat u zich **via mail meldt bij Ria Thys, en dit ten laatste vrijdag 19 november.**

Meebrengen: werkkledij, stevige schoenen of laarzen, handschoenen.

Info:

- Danny Jonckheere, 03/828 64 03 - jonckheeredesmedt@gmail.com of Wim Mertens, 03/216 93 62 – wim.a.mertens@skynet.be (**beheer**)
- Ria Thys, ria.thys@telenet.be (**inschrijvingen picknick**)

Zondag 28 november om 13.30 u

Natuurwandeling langs de Hollebeek: Van bron tot “monding” langs de grens van Hoboken en Wilrijk

Gids: Wim Mertens, 03/216 93 62 – wim.a.mertens@skynet.be

We wandelen van de grens Hoboken – Hemiksem tot aan de Zwaantjes (het kruispunt Sint-Bernardsesteenweg - Antwerpse steenweg - De Bruynlaan).

De totaal te wandelen afstand bedraagt ca. 6 km, vnl. over verharde wegen, maar bij slecht weer toch best waterdicht schoeisel. Er is vervoer voorzien terug naar het vertrekpunt.

Deze wandeling kadert eveneens in het programma van KVNS (= Konink-

NATUURWANDELING !

Maar we plannen vandaag ook een mooie wandeling in het gebied.

Wim Vandewiele en Leentje Tousseint maken met u een flinke wandeling in de Polder. Er zal zeker langs het graasgebied van de koeien en paarden, die nu hun wintervacht krijgen of reeds hebben, gestapt worden. Zelf hebben we die warme winterjas allicht ook nodig en halen we zeker en vast een frisse neus!

Praktisch: afspraak op Schroeilaan ter hoogte van station Hoboken Polder om 14 u.

Einde is voorzien rond 17 u.

Meebrengen: stevige wandelschoenen; bij regenweer zijn laarzen noodzakelijk.

Praktische **info** over deze wandeling kan u bekomen bij Annie Van Zwieten, 03/828 37 60

Zondag 5 december om 9 u

Naar de Slikken van de Heen en de Dintelse Gorzen

Gids: Luk Smets

Info: Ria Thys, 03/289 73 66 – ria.thys@telenet.be

Driemaal is scheepsrecht!

In december 2009 planden we reeds een uitstap naar de Dintelse Gorzen. Het is toen niet kunnen doorgaan omwille van felle sneeuwval. En in juni hebben we het opnieuw op de agenda gezet, maar door de verkiezingen hebben we ook die dag moeten annuleren.

Maar vermits het zo'n prachtig gebied is, plaatsen we deze tocht nu opnieuw op onze agenda.

In de voormiddag bezoeken we de **Slikken van de Heen.**

Het gebied is een complex van ontzilte schorren met aangrenzende voormalige slikken en zand-

*Wim als gids/TV-vedette bij een eerdere wandeling aan de Hollebeek
Foto: Luk Smets*

platen. Het heeft zijn huidige hoedanigheid gekregen nadat in 1987 de Philipsdam was aangelegd. Het gebied is nog steeds sterk in ontwikkeling. Het bestaat uit een parkachtig landschap, waarin bosschages en open gedeelten elkaar afwisselen. De variatie wordt bevorderd door de grote kudde Schotse hooglanders die het gebied begraast. Het gebied is in de zomer rijk aan broedvogels. Bruine kiekendief, roodborsttapuit, blauwborst en paapje broeden er, evenals ransuil en roerdomp. Maar op dit moment zullen we allicht veel overwinteraars te zien krijgen.

Na de picknick in een gezellig plaatselijk cafeetje ontdekken we de **Dintelse Gorzen**.

De Dintelse Gorzen liggen naast de Slikken van de Heen aan het Krammer Volkerak tussen Brabant en Goeree-Overflakkee. Dit buitendijkse natuurgebied is eveneens na de afsluiting van de Philipsdam drooggevallen. Eb en vloed verdwenen, maar er is nieuwe, unieke natuur voor teruggekomen. De veelzijdige begroeiing is een gevolg van een afwisselende zoete en zilte bodem.

Woensdag 15 december om 20 u

Open bestuursvergadering in Zaal Moretus

Alle geïnteresseerden welkom !

Weekend 18/19 december

Watervogeltellingen in de Hobokense Polder en langs de Schelde

Info: André Van Langenhove, 03/288 00 81 – 0486/82 68 22

Voor verdere praktische afspraken: zie kalender 16/17 oktober

Zondag 19 december om 9 u

Natuurbeheer in de Hobokense Polder

Info: Danny Jonckheere, 03/828 64 03 – jonckheeredesmedt@gmail.com of Wim Mertens, 03/216 93 62 – wim.a.mertens@skynet.be

Verdere info: zie zondag 24 oktober

Zondag 19 december om 9.30 u

Knoppenwandeling in de Hobokense Polder

Gidsen: Jeannine Nieland en Leentje Toussaint
Info: Annie Vandeweyer-Van Zwieten, 03/828 37 60

Ditmaal een echte winterwandeling. Bomen herkennen in de winter is niet altijd even gemakkelijk. Dit gaat beter als we de knoppen aandachtig bekijken.

Hoewel veel zout is uitgespoeld, groeit in de lage slikken nog zoutminnende zeekraal en lamsoor. De vroegere schorren zijn begroeid met wilgen, vlier en duinriet. We zien hopelijk de lepelaar en de grote zilverreiger zoeken in ondiep water naar voedsel. Blauwe kiekendief en buizerd jagen boven de vlakke. Bij voldoende tijd maken we zeker nog een stop in de buurt van het Markiezaatmeer.

Praktisch: we vertrekken om 9 u stipt op de Kioskplaats in Hoboken (kostendelend samenrijden aan 0,05 euro km).

Terug in Hoboken omstreeks 18 u. Wandelaafstand: vm en nm: telkens ca 4 km. Meebrengen: picknick, laarzen of waterdichte stevige wandelschoenen, warme regenbestendige kledij, verrekijker.

Inschrijven! Om vervoer voor iedereen mogelijk te maken, vragen we u om even uw deelname aan te kondigen. Bel of mail ten laatste 3 december naar Ria Thys.

Blauwe kiekendief

Enna ... een piepjonge natuurwerkster in de Polder

Foto: papa Wim Mertens

Oktober 2010: 23ste Antwerpse Energie- en Milieumaand Natuurwandelingen in de Hobokense Polder

De hele maand oktober staan energie en milieu weer in de kijker in Antwerpen.

Tijdens deze milieumaand kunnen de Antwerpenaren - individueel of in groeps- of klasverband- deelnemen aan een groot aanbod van wandelingen, voordachten over klimaat, ecologisch verbouwen, besparen van energie, ...

Natuurpunt Hobokense Polder neemt ook dit jaar deel met een aanbod van wandelingen.

Jeannine Nielandt, Danny Jonckheere, Sylvia Van den Broeck, Luk Smets en Ria Thys zullen elke

woensdagvoormiddag met overwegend **klasgroepen** rondwandelen in de Hobokense Polder.

Gilbert Van Ael en Marc Van Ruymbeke gidsen op zondag 17 oktober een **pad-denstoelenwandeling** voor iedereen die interesse heeft.

Met grote dank aan Annie Van Zwieten, die elk jaar opnieuw het afdelingsaanbod coördineert!

Behaagactie 2010

Dit jaar zijn er wat wijzigingen aangebracht aan ons aanbod van streekeigen planten.

Autochtoon plantgoed ?

Een plantensoort is inheems in Vlaanderen als Vlaanderen binnen het natuurlijke verspreidingsgebied van de soort ligt. Een individuele plant is autochtoon of oorspronkelijk inheems in een bepaalde streek in Vlaanderen, als deze een nakomeling is van planten die zich sinds hun spontane vestiging na de laatste ijstijd altijd natuurlijk hebben verjongd, of die kunstmatig vermeerderd werden met strikt lokaal materiaal. Een zomereik afkomstig uit de Balkan is dus niet autochtoon in Vlaanderen, maar de soort zomereik is hier wel inheems.

Autochtoon plantgoed was echter tot nog toe niet voldoende voorhanden voor een actie als de onze. Maar alles evolueert, ook deze problematiek. ANB en INBO hebben locaties met autochtone planten geselecteerd. Met zaad hiervan afkomstig kunnen kwekers autochtone planten kweken. Ook onze leverancier doet mee aan dit project. Reeds 10 soorten in de aangeboden haagpakketten zijn niet enkel streekeigen, maar zelfs autochtoon. Meer info op www.natuurpunt.be/behag

De beuk eruit

De verkoop van eensoortige pakketten kende afgelopen jaren zoveel succes, dat onze veelsoortige pakketten in de verdrukking kwamen. Nochtans willen we die net promoten. In dit jaar van de biodiversiteit nam de stuurgroep een moedige beslissing: we verkopen dit jaar geen beukenpakket! Wel blijft de haagbeuk, als ecologisch waardevoller alternatief ter beschikking.

Nieuwe pakketten

Twee nieuwe pakketten worden aangeboden. Een **sneukelbosje** is een bosje of een haag om van te smullen. Denk maar aan vlierbloesempannenkoecken, sleedoornjenever, kornoeljesiroop, hazelnotenchocho en rozenbottelthee. De **taxushaag** is geschikt als geschoren lage tuinafstering. Taxus is een inheemse naaldboom. Hij groeit goed op zonnige tot beschaduwde plaatsen op vochtige, goed doorluchte, matig voedselrijke, humeuze grond. Hou er rekening mee dat dit een zeer traag groeiende plant is. Voordeel is dan weer dat je weinig snoeiafval hebt. De plant is giftig. Een taxushaag is onze enige streekeigen haagsoort die 's winters groen blijft. Taxus staat de laatste jaren in de belangstelling wegens zijn kostbare inhoudsstof baccatine die

gebruikt wordt voor kankerbestrijdende medicijnen.

Boom van het jaar

Dit jaar hebben we twee bomen in het aanbod. De **winterlinde** is inheems in Europa. Hij groeit vrij snel, als hij jong is en kan een hoogte van meer dan 25 m en een omvang van 10 m bereiken. Dus enkel voor een tuin met veel ruimte! De **mispel** is haast een museumstuk; je ziet ze nauwelijks meer en ze worden nog maar zelden geplant. Jammer, want de struik bloeit mooi en geeft nog lekkere vruchten ook. Mispel bevrucht zichzelf, dus zijn twee exemplaren voor de bestuiving en vruchtzetting niet nodig. De sierwaarde bestaat in hoofdzaak uit grote witte bloemen die aantrekkelijk geuren.

Antwerpen

Na een pauzejaartje doet de stad Antwerpen terug mee met onze actie. Bestellingen kunnen dit jaar dus geplaatst worden via de website van de stad www.antwerpen.be. Je vindt er het aanbod en de wijze van betaling. Je geeft best in het zoekvak "behaagactie" in. Zo vind je het snelst de gewenste informatie. Lukt dit niet, probeer dan via onze eigen behaagwebsite: <http://users.telenet.be/behag/gemeenten.htm> en klik op Antwerpen.

Johnson Controls schenkt 1000 \$ aan Natuurpunt Hobokense Polder vzw

Luk Smets

worden voor de herinrichting van de Violiergracht, waarbij een vlonder bezoekers zal toelaten amfibieën van kortbij te bewonderen.

Op zondag 12 september nam ook Natuurpunt Hobokense Polder deel aan de Open Monumentendag. In het natuurgebied werd vooral aandacht geschonken aan de belangrijke rol van water voor het leven. Een fotoverslag vindt u verder in Polder. blad.

Bij die gelegenheid werd door Dirk Goovaerts in naam van Johnson Controls aan Danny Jonckheere, voorzitter van Natuurpunt Hobokense Polder, een cheque overhandigd van 1000 dollar.

Johnson Controls is een bedrijf dat zich toespitst op koelingsystemen. Ze hebben een programma Blue Sky Involve, dat werknemers aanmoedigt vrijwilligersgroepen te vormen met plaatselijke organisaties ter ondersteuning van milieuprojecten. Dirk legde de nodige contacten en nam samen met collega's deel aan onze paddenoverzetactie.

Het bedrijf keurde dit project goed en ondersteunt Natuurpunt met een riante cheque. Danny meldde in zijn dankwoord dat het geld zal besteed

Ouderdomsdeken Carl Matthijs moet verstek geven

Vorige week kregen we het bericht, dat we onze oudste Goudklomp Carl zullen moeten missen tijdens onze wekelijkse werkzaamheden op woensdag.

Wegens familiale omstandigheden zal Carl tijdens deze activiteiten afwezig moeten blijven.

We zullen je missen Carl. Je was een voorbeeld. Wij (de jongsters) trokken ons aan jou op !

Als hij dit kan dan moeten wij het ook kunnen. We hopen dat we je nog wel eens zullen zien.

We wensen jou het allerbeste en ondersteunen jou in gedachte.

Namens jouw Goudklompjes
RDs 9/09/2010

Carl,
Via deze weg willen wij jou ook van harte danken voor de ontelbare uren die je aan de Hobokense Polder hebt besteed:

- bij het natuurbeheer
- bij het bouwen van het Kijk.punt
- bij het gidsen van wandelingen
- bij het ondersteunen van grote projecten.

Op de Open Monumentendag was je nog present om mee de tent op te bouwen en het café op te stellen en 's namiddags konden we op jouw grote kennis rekenen om de tientallen kinderen en volwassenen de wondere wereld van waterplanten te leren kennen onder de bino's.

En steeds met een opgewekt gemoed en een gulle lach.

DANK !!!!

We hopen je toch nog geregeld op onze bijeenkomsten te ontmoeten.

Namens het bestuur van
Natuurpunt Hobokense Polder

Kom jij de Goudklompjes ondersteunen?

Wie wil het prachtige natuurgebied mee helpen onderhouden?

Heb je enkele woensdagen tijd ?

Kom dan een handje toesteken bij de Goudklompjes. Bij ons komen toevallige vrijwilligers, scholen, ... helpen.

Voel je het al kriebelen ? Goed zo, lees dan verder ! De Goudklompjes zoeken dynamische vrijwillige medewerkers die bereid zijn om:

- te werken in de prachtige natuur van de Hobokense Polder
- te werken met een groep vrienden van alle leeftijden, maar jong van hart
- te werken samen met mannen en vrouwen, die ook hun mannetje kunnen staan
- te werken in een sfeer van "als het niet af is vandaag, doen we volgende keer verder"

De Goudklompjes werken elke woensdag vanaf 9.30 u tot ongeveer 14 u.

De werkzaamheden omvatten:

- maaien en onderhouden van wandelpaden
- maaien van ruimtes voor de fauna en flora
- onderhouden van grachten

Hiervoor beschikken we over het nodige materiaal zoals maaibalk, bosmaaiers, boomszagen, elektriciteitsgroep, ...

Dus ik weet dat je nu contact gaat opnemen met

- Gilbert Van de Velde, tel 03 825 12 75 - vandveldegilbert@skynet.be
- André Van Langenhove, tel 0486 82 68 22 - andre.van.langenhove@base.be
- Via <http://wijvandepolder.be/goudklompjes.php>

Alle Goudklompjes op een rijtje

Wij werken voor de natuur !

Beste Polder.bladlezers en natuurliefhebbers,

Via één van onze leden werd het bestuur opmerkzaam gemaakt op enkele verzuchtingen van wandelaars, leden, toevallige passanten (?) " ... Er wordt nogal wat afgekapt en gezaagd in de Polder ! Het moet hier toch geen park worden ! ... Die groenen mogen alles ! (?) ! "

Om alle misverstanden uit de weg te helpen en wat duidelijkheid te scheppen: een woordje uitleg.

Het natuurbeheer voor de Hobokense Polder wordt doordacht en professioneel bekeken en bijgestuurd naargelang de doelsoorten die dienen bereikt te worden. Er wordt gewerkt volgens een goedgekeurd beheersplan, dit in overleg met het beheersteam (wij zelf), de stad Antwerpen en de overheid, dit om een zo groot mogelijke variatie van open ruimten te behouden. Het behoud van de graslanden en rietvelden is een must voor een moerasgebied als de Polder. Al dit werken in de natuur is noodzakelijk om ook andere diersoorten aan te trekken of om rietvelden te laten uitbreiden. Er wordt dus niet zo maar gekapt en gesnoeid.

Er wordt in de Hobokense Polder gewerkt, door de mensen van **Natuur- en Landschapszorg, de Goudklompjes en door het weekendbeheersteam.**

Enkele **Goudklompjes** tijdens een verdiende rustpauze!
Foto: André Van Langenhove

ELKE woensdagmorgen van 9.30 u tot 14.30 u werkt een ploeg van 12 tot 13 vrijwilligers in de Polder. Deze werden door het bestuur omgedoopt onder de naam " Goudklompjes". Zij krijgen geregeld hulp van scholen en/of verenigingen.

- Siblo "De Wegwijzer" en "de Passage" zijn vaste klanten.
- Don Bosco, Pius X en de Polderstadschool werken rond thema's en een eigen programma en komen afhankelijk hiervan helpen bij het natuurbeheer.

- Verwijderen van struikgewas en struweel (vooral wilg en vlier)
- Herstel en vrijhouden van het wildraaster (werd laatst nog uitgebreid: er wordt nu 30 ha begraasd).
- Allerlei onderhoudswerken (Kijkpunt en kijkhutten, hekken, ...)

Eén keer in de maand (zaterdag of zondag) werkt er een ploeg vrijwilligers o.l.v. onze voorzitter en conservator.

Wat wordt er gedaan?

- Onderhoud en vrijmaken van de wandelpaden en herstellen met boskiezel of zeefzand.
- Vrijhouden en uitbreiden van OPEN ruimten.
- Verwijderen van exoten (bijv. Japanse duizendknoop en Amerikaanse vogelkers)

Werklieden van **Natuur- en Landschapszorg**. Deze mensen komen verschillende weken per jaar werken. Foto: Luk Smets

Vrijwilliger bij het weekendbeheer.
Foto: Wout Janssens

Ook andere werkzaamheden worden uitgevoerd:

- Boomplantacties (zoals in maart 2010 i.s.m. Procap, onze Goudklompjes en afdelingsleden of -sympthasanten).
- Grote opruimactie met de scholen (15 september 2010), waar een 200 leerlingen aan deelnamen.

Al deze vrijwilligers werken er hard aan om het natuurgebied een degelijk, open en natuurvol uitzicht te geven. Zij krijgen er ook waardering voor. De meeste mensen feliciteren hen omdat de paden zo degelijk onderhouden worden en omdat de Hobokense Polder er zo mooi uitziet.

Zo ... Ik hoop dat die mensen die het nog niet zo goed begrepen hadden, nu gerustgesteld zijn. Het zou spijtig zijn, dat zij die vrijwillig deze werken uitvoeren, scheef bekeken zouden worden. Hopelijk is dit misverstand nu opgelost ?

In opdracht van het bestuur
Één van de Goudklompjes
Roger Desmedt

Opruimactie met schoolkinderen op 15 september 2010
Foto: Luk Smets

Te koop : Natuur.kalender 2011 en wenskaarten

Het hebbedingetje van de natuurliefhebbers is weer in aantocht, onze **Natuur.kalender!**

Ook in 2011 trakteren we je op dertien verrassende natuurbeelden van de beste fotografen van Vilda Photo. De kalender heeft 13 recto-verso

bladen (cover en 12 maanden). Op de rectozijde wordt telkens een foto afgedrukt, de versozijde bestaat uit de kalendergegevens. De bladen zijn aan elkaar gehecht met een wire-o-systeem, er is één bevestigingsgaatje voorzien. Het gesloten

formaat is 33,5 cm x 23 cm, het open formaat is 33,5 cm x 46 cm.
Verkoopprijs: **8,5 euro.**

Nieuw zijn dit jaar **wenskaarten** met foto's uit de Natuurpuntkalender. Er zijn twee aparte sets met vijf verschillende foto's en ze worden per vijf met een omslag aangeboden. Zij bevatten geen jaartal, dus kan je ze een jaar later ook nog verzenden. De wenskaarten zijn geplooide kaartjes, op de voorzijde een kalenderfoto, op de achterzijde summiere informatie over de foto en de vereniging. Het gesloten formaat is een A6, met bijpassende omslag. De verkoopprijs is **5 euro per set.** **Te bestellen door storting op rekening 979-6399607-37 van Natuurpunt Hobokense Polder vzw.** Gratis levering, voor zover je woonachtig bent in ons werkingsgebied (postnummer 2660 of 2020). Ga even naar www.hobokensepolder.be om de foto's in kleur te bewonderen.

Hollebeekvallei: 1 hectare bos voor de bij!

Frans Thys

Als het Antwerpse College van Burgemeester en Schepenen niet van gedacht verandert, sneuvelt er langs de Hollebeek een belangrijk stuk bos. De eigenaar van het 'eikenbos', gelegen op Hobokens grondgebied, heeft opnieuw een aanvraag ingediend om 1,2 hectare van dit bos te verkavelen. Een nieuwe straat zal de Salesianenlaan verbinden met de Kolonel Harrystraat. Langs deze nieuwe straat en langs de Salesianenlaan worden 24 loten voorzien om appartementen en eengezinswoningen te realiseren. Om deze bittere pil wat te vergulden, zal de eigenaar een halve hectare grond langs de beek overdragen aan de stad, stuk waar o.m. een opvangbekken voor het regenwater van deze nieuwe woonsten geïnstalleerd wordt. Na het dreigende teloorgaan van 30 hectare spontane natuur op Petroleum Zuid betekent dit nieuwe verlies eens te meer een aanslag op het groen en de biodiversiteit binnen ons werkingsgebied (Hoboken-Kiel).

Deze verkaveling is een uitvloeisel van het oude gewestplan dat deze zone voorbestemt om te 'wonen'. In een omstandig bezwaarschrift hebben wij aangetoond dat verkavelen hier indruist tegen verschillende algemene bepalingen van de veel recentere ruimtelijke structuurplannen van zowel Vlaanderen, de provincie als de stad Antwerpen. Het huidige bestuursakkoord van de stad Antwerpen zegt overigens dat 'de kwaliteit van de natuur en van het publieke domein rondom rivieren, beken, dokken en kanalen vergroot en de toegankelijkheid ervan verbeterd moet worden'. Daarbij wordt de Hollebeek uitdrukkelijk als voorbeeld genomen!

Aankopen is de enige mogelijkheid om dit bos te behouden. Daarvoor is volgens de Antwerpse dienst stadsplanning een bedrag vereist van

1.500.000 euro. Alleen op deze wijze kan de natuurwaarde en de biodiversiteit van de Hollebeek behouden worden voor toekomstige generaties en kan een belangrijke maatschappelijke meerwaarde gerealiseerd worden door privéterrein om te toveren tot een publiek belevingsbos, belangrijk voor onze jeugd. Op het eerste zicht is dit een groot bedrag, maar het Antwerpse College heeft op 9 mei een besluit goedgekeurd vermeldend dat gespreid over de jaren 2009 tot 2012 een bedrag voorzien wordt van 3.250.000 euro voor de Hollebeek. Onzes inziens is dit besluit nooit herroepen, hoewel

Natuurbeheer aan de Hollebeek

de dienst stadsplanning zegt maar te beschikken over een budget van 1.000.000 euro. Zowel wij als gemeenteraadslid De Blust trachten al 2 maanden te achterhalen waarom 3.250.000 zonder enig spoor plots 1.000.000 wordt, maar ondanks herhaalde mails komt er voorlopig geen antwoord. Communicatie en een elementaire vorm van beleefdheid is blijkbaar geen prioriteit meer voor stadsbestuurders!

Diverse gebeurtenissen van het voorbije jaar wijzen er echter op dat het behoud van de biodiversiteit van de Hollebeekvallei en het toegankelijker maken van deze kleine 'groene vinger', spijsvermelding in het bestuursakkoord, als niet zo belangrijk ervaren wordt door het Antwerpse

stadsbestuur. Naast het gevoelig terugschroeven van het voorziene budget wijzen ook volgende stappen in die richting:

1) Het stadsbestuur heeft enkele jaren gewerkt aan een dossier om te komen tot een RUP voor de gehele vallei. Begin dit jaar heeft de stad plots besloten hun ontwerp RUP vertikaal te klasseren en enkel een landschapsinrichting- en beheersplan op te stellen voor enkele beperkte delen: a) de halve hectare van het eikenbos die behouden blijft langs de beek, b) het 'motteke' gelegen achter het kerkhof van Hoboken en de nieuwe verzorgingsinstelling, c) de onbebouwde percelen tussen de Hollebeekstraat en de beek zelf (het stuk dat al 10 jaar beheerd wordt door de buurtbewoners van het Actiecomité Hollebeek).

2) Waar totaal geen sprake meer over is, is het verwerven van gronden aan de Wilrijkse zijde van de Hollebeekvallei, gronden die als parkgebied staan ingekleurd op het gewestplan. Men heeft ons jarenlang beloofd dat in compensatie voor het verdwijnen van het grootste gedeelte van het eikenbos,

daar stelselmatig gronden die nu nog benut worden door enkele tui- niers zouden aangekocht worden om in te richten als een publiek park/bos. Voor alle duidelijkheid: het gaat hier niet om de tuinen die deel uitmaken van woongelegen- heden. Einde vorig jaar heeft zich daar de opportuniteit voorgedaan dat een belangrijk weiland open- baar verkocht is. De stad was wel aanwezig op de verkoop, maar vond een bedrag van 300.000 euro te veel! Einde juni heeft de stad door de vallei overigens een wandeling georganiseerd waaruit via gesprekken en de rondgedeel- de folders te constateren valt dat het verwerven van deze parkgron- den een stille dood gestorven is!

Door af te stappen van het realiseren van een RUP wordt overigens voor die groenstroken welke binnen een woonzone liggen (dat zijn a en c hierboven vermeld) geen wettelijke verankering van groenbestemming vastgelegd. Als overmorgen andere stadsbestuurders van oordeel zijn dat daar toch nog mag gebouwd worden, kan dat wettelijk gezien! Afstappen van een RUP en opteren voor een landschapinrichtingsplan houdt ook in dat de inspraakmogelijkheden voor omwonenden en belanghebbenden verminderd worden.

Intussen heeft de stad de provincie gevraagd om te participeren, ook financieel, in 'het versterken van de belangrijke groenstructuur van de Hollebeek'. Gezien de Hollebeek een

waterloop van 2° categorie is, is de provincie verantwoordelijk voor het onderhoud en beheer van deze beek. Wij hebben de provincie er alvast op gewezen dat wat de stad noemt 'versterken van de groenstructuur' eigenlijk het tenietdoen van ruim één hectare bos inhoudt. De Bestendig Afgevaardigde van de provincie heeft ons alvast

beloofd een inspanning te zullen doen om de stad te overtuigen de

piste van het verwerven van gronden binnen de parkzone niet te verlaten én volop aandacht te schenken aan verbetering van de toegankelijkheid en belevingswaarde van de gehele vallei.

Ook al ziet het er naar uit dat het 'eikenbos' grotendeels zal verdwijnen, toch willen we besluiten met een meer positieve noot. Dank zij alle actie van de voorbije 10 jaar zal het grootste gedeelte van de spontane begroeiing tussen de Hollebeekstraat en de beek onbebouwd blijven: daar worden nog 4 huizen voorzien langs de Hollebeekstraat en 2 huizen op de koppen van de J. De Ceulaerdestraat. Het zou wel interessant zijn dat deze laatste niet gerealiseerd worden, omdat zij toch wel erg in het gebied binnendringen.

Een mededeling van een van onze leden!

Kunst- en Hobbytentoonstelling Feestzaal 't Dorp

An Keersse nodigt alle Natuurpuntleden van harte uit op een kunst- en hobbytentoonstelling op zaterdag 4 en zondag 5 december.

An neemt deel aan deze tentoonstelling met olieverfschilderijen.

De tentoonstelling is gratis toegankelijk tussen 10 en 18 uur in Feestzaal 't Dorp, Kapelstraat 15, 2660 Hoboken.

Deze handelaars ondersteunen Natuurpunt Hobokense Polder

Hartelijk dank aan onderstaande handelaars en bedrijven voor de financiële ondersteuning die we van hen krijgen voor de verdere ontwikkeling van ons natuurgebied

Fietsenwinkel Hobobikes BVBA, Kapelstraat 137 2660 Hoboken Tel. 03/ 827 58 47

BVBA Javebo, J. Stormstraat 29 2660 Hoboken Tel. 03/827 46 05

Verzekeringen en beleggingen Alert N.V., Kioskplaats 60 2660 Hoboken Tel. 03/827 31 50

Victor Van den Eede en Zonen, Houthandel, Oudestraat 101 2660 Hoboken Tel. 03/827 56 84

Verzekeringskantoor Marc Van Ruymbeke, Frans Smekensstraat 7 2660 Hoboken Tel. 03/827 29 48

Uurwerken, juwelen en optiek, Annik De Mey, Kioskplaats 81/83 2660 Hoboken Tel. 03/830 21 12

Bacob-Dexia Bank, Kioskplaats 62 2660 Hoboken Tel. 03/827 51 53

Centrale verwarming en sanitair Lamberechts bvba, Jan Van de Wervelaan 39 2660 Hoboken Tel. 03/830 29 75

Beenhouwerij Van Der Keere, Kapelstraat 39 2660 Hoboken Tel. 03/827 53 01

Tuinaanleg Huylebroeck, Jules Pauwelsstraat 50/52 2660 Hoboken Tel. 03/830 44 90

Firma Procap, Plastics dopjes, Schroeilaan 15 2660 Hoboken Tel. 03/830 40 00

Taverne De Schorren, Graspolderlaan 32 2660 Hoboken Tel. 03/828 49 96

Aan tafel BVBA, Fried Denayer, Pierre Van Den Eedenstraat 47 2660 Hoboken Tel. 03/828 53 28

Gereedschappen Den Draaiboom, Antwerpsesteenweg 156-160 2660 Hoboken Tel. 03/828 57 04

Gezondheid en salvestrolen

Thierry Maréchal

Er is meermaals gebleken dat voeding zeer belangrijk is voor ons algemeen welzijn en ter preventie van tal van ziektes. Eén groep van stoffen in voeding die een héél belangrijk effect heeft op onze gezondheid, is de groep van de salvestrolen.

Wat zijn salvestrolen?

Salvestrolen zijn fytonutriënten die voornamelijk in planten zijn terug te vinden. Er zijn er meer dan 50 en ze zijn in 2003, na een studie van meer dan 15 jaar, ontdekt in een universiteit in Engeland (door prof. Gerry Potter en prof. Dan Burke). De studies als voedingssupplement zijn al 5 jaar bezig.

Deze stoffen vormen een deel van het afweermecanisme van planten. Bij gebruik van pesticiden en fungiciden, zal een gewas zich minder moeten beschermen tegen indringers (schimmels, bacteriën, virussen, insecten,...) en zal dan ook minder salvestrolen produceren. Hierdoor zit er in traditionele voeding bijna geen salvestrolen meer. In biologische voeding, waar gebruik van pesticiden en fungiciden niet toegestaan is, zal de plant zich meer moeten beschermen en maakt daardoor veel salvestrolen aan. In biologische voeding zit zo'n 30x meer salvestrolen dan in niet-biologische voeding.

De naam "salvestrolen" verwijst naar het Latijnse "salve", wat "redden" betekent. "Strolen" is afgeleid van "resveratrol" die als eerste salvestrol beschreven werd. Resveratrol was al als heel sterk antioxidant gekend, maar de salvestrolen die nadien ontdekt zijn, zijn nog veel krachtiger en efficiënter.

Waarom zijn ze belangrijk?

Salvestrolen vormen niet enkel de weerstand van de plant of het gewas, maar kunnen kankers bij mensen voorkomen en zelfs genezen. In de westerse wereld krijgt één op drie kanker en één op vier sterft er aan. Traditionele behandeling van kanker heeft bijwerkingen. Bij de behandeling van kanker worden meestal de gezonde cellen ook beschadigd of vernietigd. Dit is NIET het geval bij salvestrolen. Kankercellen en pre-

kankercellen blijken een bepaald enzym te bezitten dat gezonde cellen niet aanmaken. Dit enzym werd CYP1B1 genoemd en is overmatig aanwezig in verschillende kankercellen, uitzaaiingen en pre-kankercellen. Onderzoeken zijn verricht bij borstkanker, prostaatkanker, darmkanker, longkanker, slokdarmkanker, blaaskanker, hersenkanker, nierkanker, leukemie, lymfekanker, bindweefselkanker, eierstokkanker, luchtpijpkanker, huidkanker, maagkanker, teelbalkanker, baarmoederhalskanker, enz..

Salvestrolen werken in op dit enzym en vernietigen de aangetaste cellen. Doordat gewone, gezonde cellen geen CYP1B1 bevatten, hebben salvestrolen geen effect op deze cellen. De gunstige effecten van salvestrolen hebben voornamelijk te maken met kankers. Uit onderzoek blijkt dat kleine hoeveelheden salvestrolen een beschermend effect bieden. Grotere hoeveelheden kunnen kankers genezen op snelle en doeltreffende wijze en dit zonder bijwerkingen!

belangrijk deel vernietigd.

Een **tweede en derde effect** is de unieke werking als "prodrug" en geprogrammeerde celdood, door de activatie van het CYP1B1-enzym. Dankzij het ongemoeid laten van gezonde cellen, zijn er geen nevenwerkingen.

Het is een unieke "prodrug" dat enkel kankercellen vernietigt (door de activatie van CYP1B1) en gezonde cellen ongemoeid laat. Het heeft hierdoor geen negatieve bijwerkingen.

Waar vindt men salvestrolen?

De salvestrolen, die het afweersysteem van de plant vertegenwoordigen, zijn voornamelijk te vinden in de schil van vruchten, in zaden, bladeren aan de buitenzijde van wortels en delen van de plant die in aanmerking komen met een stressor (aanval van buitenaf, zoals ongedierte). Salvestrolen zijn in fruit, groenten en kruiden terug te vinden. De belangrijkste **fruitsoorten** zijn appels, druiven, zwarte bessen, bosbes-

Hoe werken ze?

Salvestrolen werken op verschillende manieren.

Een **eerste effect** is de werking als zeer sterk antioxidant. De vrije radicalen worden hierdoor voor een

sen, veenbessen, loganbessen (is kruising van braam met framboos), peren, meloen, ananas, mango, pompelmoes, appelsien, moerbeien, aardbeien, frambozen, rode vruchten algemeen, mandarijnen, avocado's,

Fit & Gezond, je leven lang!

pruimen en vijgen.

De belangrijkste **groentebronnen** zijn broccoli, spruiten, komkommer, courgette, groene groenten algemeen, artisjokken, asperges, pompoen, aubergine, waterkers, rucola, alle koolsoorten (vnl. broccoli), pepers, gekiemde sojabonen, wilde wortelen, selderie en olijven.

De belangrijkste **kruidensoorten** zijn peterselie, basilicum, rozemarijn, tijm, salie, munt, paardenbloem, rooibos, weegbree, rozebottel, mariadistel, meidoorn, kamille, agrimonie en citroenverbena.

Om zoveel mogelijk salvestrolen uit de voeding te behouden, is rauwe voeding het meest aangewezen. De bereiding heeft ook invloed op de hoeveelheid salvestrolen in de voeding. Salvestrolen zijn gevoelig aan

De Engelse professoren komen tot de conclusie dat de hedendaagse voeding 80 tot 90% minder salvestrolen bevat dan dit het geval was 50 tot 100 jaar geleden.

Ook komen ze tot de conclusie dat biologische voeding ca 30 maal meer salvestrolen bevat dan niet-biologische voeding.

Ook professor Carlo Leifert, de coördinator van een Europees onderzoek naar biologisch voedsel, kwam tot de conclusie dat het verschil tussen biologische en bewerkte gewassen niet zomaar groot, maar ontzettend groot is.

Verskillende micronutriënten hebben ook een synergetische werking met salvestrolen.

Vitamine C stimuleert de CYP-activiteit. IJzer is een essentieel component van CYP. Biotin verhoogt de hoeveelheid CYP1B1. B2 is essentieel voor de CYP-activiteit en magnesium ondersteunt de CYP-activiteit.

Voorbeelden van salvestrolenbehandelingen in praktijk

Er zijn veel voorbeelden in de praktijk, maar om je niet te overladen met een hele reeks, geef ik twee voorbeelden van Dan Burke.

Voorbeeld 1. Een man van 69 jaar met longkanker heeft geen pijn, maar moet wel bloed overgeven. Hij heeft een ongeneesbaar gezwell van 7cm en vergrote lymfeknopen tot 3cm. Hij kreeg geen chemo of bestraling, maar werd naar huis gezonden om maximum 18 maanden te leven. Hij veranderde van voeding. Hij at meer groenten en fruit en dronk sappen, maar dan alles van biologische oorsprong. Hij stopte met het eten van vlees en geraffineerde suiker. Ook startte hij met het innemen van salvestrolensuppletie. Na één week stopte het overgeven van bloed. Na vier weken was de tumor wel opereerbaar.

Na 6 weken verwijderde men een verschrompelde tumor en de man was kankervrij.

Hij bleef wel een beschermende dosis salvestrolen innemen.

Voorbeeld 2. Een vrouw van 94 had een opengebroken melanoom aan haar voet en was niet meer opereerbaar. Ze werd naar huis gezonden om nog twee weken te leven. Ze kreeg morfine tegen de pijn.

Ze veranderde ook haar voeding zoals in het vorig voorbeeld en nam eveneens salvestrolen in supplementen. Na korte tijd had ze geen pijnmedicatie meer nodig.

Na enkele maanden was de wonde genezen en het gezwell weg. De dame kon ook weer wandelen.

Na één jaar werd een diagnose gesteld en werd ze kankervrij verklaard.

Besluit

Zowel om je preventief extra te beschermen als in therapie, is het interessant om voldoende salvestrolen in te nemen. Dit kan door biologisch fruit en groenten te eten en verschillende kruiden te gebruiken.

Een lage hoeveelheid suppletie van salvestrolen is raadzaam als bescherming. Voor kankertherapie zijn grotere hoeveelheden salvestrolen nodig.

Men kan ook wachten tot de klinische resultaten door de jarenlange mallemlen van wetgeving is geraakt en uiteindelijk gecommmercialiseerd is in een zogenaamde evidence-based medicine. Mede omdat er niet veel met deze therapie kan verdiend worden, lukt het misschien ook niet om alle stadia te doorstaan. Voor iedereen die niet wil wachten en zijn gezondheid onder handen wil nemen, is het raadzaam om zoveel mogelijk voor biologische voeding te kiezen en ook salvestrolensupplementen te nuttigen.

Thierry Maréchal / Alexis
info@alexiswellness.be
www.alexiswellness.be

hoge temperaturen. Stomen en wokken geniet de voorkeur op koken. Salvestrolen zijn gevoelig aan chemische behandelingen van de gewassen d.m.v. pesticiden, fungiciden e.d. Ze worden ook voor een belangrijk deel vernietigd bij het persen tot sap, het behandelen van fruitsappen bij o.a. het ontdoen van de bittere smaak of bij het toevoegen van suikers. Bepaalde bacteriën hebben ook invloed op salvestrolen. Bij biologische landbouw en biologische bewerking komen zulke chemische behandelingen niet aan bod, waardoor er veel meer salvestrolen in biologische voeding zijn terug te vinden.

Samenleven met de vos? Yes, we can!

Vossen behoren tot onze inheemse fauna en vormen een belangrijke schakel in het ecosysteem. Vossen zijn opportunisten en eten wat het gemakkelijkst te vinden of te vangen is. Hiertoe behoort ook het pluimvee dat we in hokken en rennen onderbrengen. Slaagt een vos er in een kippenren binnen te dringen, dan wordt zijn jachtinstinct – door de paniekerige dieren die niet kunnen wegvlugten – zo geprikkeld dat hij meer dieren doodt dan hij kan opeten.

Vandaag de dag wijst men de vos nog vaak als de enige schuldige voor deze slachtpartijen aan; een veel gemaakte fout en niet-doordachte redenering. Een intensievere bejaging of bestrijding is echter geen oplossing. Wanneer sterfte binnen de vossenpopulatie toeneemt (door bijvoorbeeld afschot), neemt ook de voortplanting toe. Meer jongen

worden geboren die op hun beurt meer kans hebben om te overleven. Wanneer een vos sterft, komt er een territorium vrij voor een meestal

jongere vos. Jonge dieren zijn minder dominant waardoor meer vossen op eenzelfde oppervlakte kunnen leven.

“De vos heeft het pluimvee gedood dus hij moet wijken”, zijn uitspraken die niet meer van deze tijd zijn.

2010 werd uitgeroepen tot het internationale jaar van de biodiversiteit!

Laten we daar in Vlaanderen geen afbreuk aan doen.

Vogelbescherming Vlaanderen en Natuurpunt zijn van mening dat de schade die vossen aan pluimvee toebrengen kan voorkomen worden door kippen, eenden, ganzen en andere dieren beter af te schermen.

Dit kan eenvoudig door hen 's avonds onder te brengen in een afgesloten nachthok of door het plaatsen van een vossenrije ren. Met verontruste gevoelens hopen wij dat de Vlaamse minister voor Leefmilieu, Natuur en Cultuur Joke Schauvliege onze mening deelt en geen extra maatregelen treft tegen de vos.

Wat kan jij doen om de vos in Vlaanderen te beschermen?

- Teken de online **petitie** op www.vogelbescherming.be of op www.natuurpunt.be en stuur ze door

De vos in de Hobokense Polder
Foto: Guy Borremans

- naar vrienden en familie.
- Vraag de **informatiebrochure** ‘Slimmer dan de vos’ aan en overtuig anderen dat het extra bejagen en/of bestrijden van vossen geen oplossingen zijn om schade aan pluimvee te voorkomen.
- Teken de **papieren petitie** die we op activiteiten zullen aanbieden.

Wat kan jij doen om je pluimvee te beschermen?

- Maak een vossenrije kippenren. Meer informatie hierover vind je in de brochure ‘Slimmer dan de vos’ of op www.vogelbescherming.be of www.natuurpunt.be.
- Breng kippen, eenden, ganzen en andere dieren 's avonds onder in een degelijk afgesloten nachthok.

Natuur onder de kerstboom!

Ben je op zoek naar een prijsbewust kerst- of nieuwjaarsgeschenk ... dan hebben wij een schitterend aanbod. Schenk jezelf of diegene om wie je geeft een unieke wandel- en fietsgids doorheen 33 natuurgebieden, een prachtige CD met vogelgeluiden en een jaar lang een abonnement op Vlaanderens meest gelezen natuurtijdschrift, en dit voor de prijs van 24 euro.

Hoe? Je kan dit alles en nog veel meer schenken door een lidmaatschap van Natuurpunt cadeau te doen. We brengen het geschenkpakket graag bij jou thuis (binnen postnummers 2660 en 2020). Gewoon een mailtje sturen met jouw adresgegevens naar info@hobokensepolder.be volstaat.

Waarnemingen in de regio

1 juni - 31 augustus 2010

Wim Mertens

Deze zomer werden alweer ontiegelijk veel waarnemingen binnen onze afdeling op de website waarnemingen.be ingevoerd.

In de tabellen vind je een overzicht van het aantal waarnemingen en het aantal waargenomen soorten per soortgroep. In totaal zijn deze drie maanden 1169 soorten waargenomen.

De nachtvlinders steken zowel wat betreft aantal soorten als aantal waarnemingen ver boven de rest uit. Dit is voornamelijk te danken aan de blijvende doorgedreven inspanning van Leo Janssen in de Hobokense Polder (3600 waarnemingen) en Stijn Baeten in de Biotuin van de Universiteit Antwerpen (500 waarnemingen). Deze twee nachtbrakers hebben ook de meeste waarnemingen op hun actief.

De top drie van waarnemers wordt vervolledigd door Marnix Lefranc. Je moet overigens al bijna één waarneming per dag invoeren wil je de top tien halen!

Soortgroep	Aantal soorten	Aantal waarnemingen
Nachtvlinders en micro's	596	4389
Hogere planten	246	524
Vogels	94	541
Kevers	40	117
Nepomorpha, Gerromorpha	38	84
Vliegen en muggen	28	52
Andere arthropoden (spinnen...)	23	37
Dagvlinders	21	300
Mieren, bijen en wespen	20	46
Libellen	19	108
Sprinkhanen	9	21
Zoogdieren	9	25
Paddenstoelen	7	9
Weekdieren en andere ongewervelden	7	15
Andere insecten	7	12
Reptielen en amfibieën	4	20

Zowel in de Hobokense Polder als in de Biotuin van de Universiteit Antwerpen worden zeldzame nachtvlinders en micro's gevangen. In de

biotuin werden 6 soorten gevangen die op de website 'waarnemingen.be' als zeldzaam worden aangeduid (SB, WDR). Drie van deze soorten

Waarnemer	Aantal waarnemingen
Leo Janssen	3881
Stijn Baeten	556
Marnix Lefranc	327
Joachim Pintens	238
Plantenwerkgroep Zuidrand Antwerpen	196
Wout De Rouck	137
Toon Verbruggen	112
Andre Van Langenhove	88
Danny Jonckheere	81
Luc De Wit	77

(oranje bladuil, witte l-uil en vale duinrietboorder) werden tweemaal gevangen, wat er op kan wijzen dat er in de buurt een populatie aanwezig is. In de Hobokense Polder werden 46 zeldzame en 4 zeer zeldzame soorten gevangen. Het

eikenweeskind werd nog nooit eerder in Vlaanderen waargenomen en is ook maar van enkele plaatsen in Wallonië gekend. In de Polder werd één exemplaar gevangen op 30 juli. Van de **levervlekmot** is op waarnemingen. be geen enkele waarneming buiten de Hobokense Polder terug te vinden. Op 2 en 9 juli werd telkens 1 exemplaar van deze soort gevangen. De **bosrankdwergspanner** komt maar op een zeer

beperkt aantal plaatsen in Vlaanderen voor. In de Hobokense Polder is duidelijk een populatie aanwezig, de soort werd wel 10 keer waarge-

nomen soms in grote aantallen. Zijn voornaamste waardplant de bosrank is echter zeer zeldzaam in de Polder. De laatste zeer zeldzame soort, de **Kadeni-stofuil** werd maar één keer gezien. 21 van de 46 zeldzame soorten werden maar één keer waargenomen, 4 werden twee keer waargenomen. Van deze soorten is het helemaal niet zeker dat ze zich voortplanten in de Polder, het zouden toevallige passanten kunnen zijn, die aangetrokken worden door de lichtvallen. De 21 resterende zeldzame soorten werden drie of meer maal aangetroffen en meestal in grotere aantallen. Deze planten zich nagenoeg zeker

voort in de Polder. De Nederlandse namen van enkele van deze soorten wijzen er op dat zeker soorten van moerassen goed vertegenwoordigd zijn: **gele rietprachtmot, zwarte rietprachtmot, hoppdachtmot, poeltjespalpmot, geelbruine rietboorder, witkraagrietboorder** en **rietluipaard**. Het mag duidelijk zijn dat het onderzoek van Leo Janssen

Eikenpage

duidelijk aangeeft dat de Hobokense Polder een zeer belangrijk nachtvlindergebied is in Vlaanderen!

Dit geldt niet voor de **dagvlinders**: in de Polder komen geen zeldzame soorten voor. Toch is er goed nieuws van het dagvlinderfront: tijdens de vinderexcursie op 1 augustus werd

door Toon Verbruggen een nieuwe soort voor de Polder ontdekt: de **eikenpage**. Deze soort was al bekend van de omgeving van Fort VIII en het Sorgvlietpark en werd daar ook dit jaar waargenomen.

De algemeenste dagvlinders in de Polder met meer dan 20 waarnemingen waren deze zomer **Icarusblauwtje**, **bruin zandoogje** en **atalanta** (DJ, JP, LDW, LJ, LSc, LSm, LV, MG, ML, TV).

Ook **gehakelde aurelia**, **dagpauwoog** en **groot dikkopje** werden meer dan 10 keer gezien in de Polder (JP, LD, LJ, LSm, LV, MG, ML, TV, WM). Al deze soorten worden ook elders in de afdeling regelmatig waargenomen, o.a. op Fort VIII (AVL, DJ, JP, KDK, LDW, LV, MW, TV).

De **kleine vuurvinder**, het **klein geaderd witje**, **hooibeestje**, **landkaartje** en **bruin blauwtje** zijn iets zeldzamere soorten die in onze afdeling bijna enkel voorkomen in de Hobokense Polder (JP, LDW, LJ, LV, MG, ML, TV).

Opmerkelijk waren verder nog twee waarnemingen van **koniginnepage**, waarvan één in de Polder (TV, WM), één kleine vos in een tuin in Hoboken (TV) en één **oranje luzernevlinder** (MG).

De **distelvlinder** was veel minder talrijk dan vorig jaar, slechts 4 waarnemingen waarvan 3 in de Polder (JP, LDW, ML, MW).

Ook de sprinkhanenfauna van de Hobokense Polder is niet spectaculair. Niettegenstaande geschikte biotopen aanwezig zijn voor tal van zeldzame soorten werden tot nog toe slechts gewone soorten waargenomen. Blijkbaar zijn sprinkhanen veel minder mobiel dan nachtvlinders en kunnen ze de Hobokense Polder niet of moeilijk op eigen kracht bereiken. Deze zomer zijn de volgende soorten waargenomen: **bramensprinkhaan**, **boomsprinkhaan**, **grote groene sabelsprinkhaan**, **sikkelsprinkhaan**, **krasser**, **bruine sprinkhaan** en **gewoon doortje**.

Bij de libellen komen wel enkele zeldzamere soorten voor. Deze zomer werden bijvoorbeeld de 3 ex. van de **zuidelijke glazenmaker** waargenomen (ML, WM).

De twee dode **bruine korenbouten** die op de fabrieksterreinen van de

Umicore werden aangetroffen, zijn hoogstwaarschijnlijk zwervende exemplaren afkomstig uit de Polder van Bazel en Ruplmonde waar rond de Rupelmondse kreek een grote populatie aanwezig is.

Bij de vogels merken we dat de **aalscholver** de laatste tijd minder frequent in de Polder te zien is dan enkele jaren geleden. Op 3 en 19 augustus zaten respectievelijk 1 en 3 exemplaren op het Broekskot (AVL, GB). De **dodaars** kom je tijdens het broedseizoen wel regelmatig tegen, dit jaar tot begin augustus (AR, AVL, DJ, FG, KDK, LSc).

De **lepelaar** werd een eerste keer waargenomen op 7 juni (LS). Tussen 12 juli en 1 augustus werden regelmatig kleine aantallen (1 tot 4) gezien op het Broekskot (AVL, DJ, FG, GB, JR, LDW, LSm, ML, TV). De voorbije jaren kwamen meer lepelaars foerageren in de Polder en bleven ze er tot in september. De reden voor deze afname is niet duidelijk.

In dezelfde periode werden ook regelmatig **kleine zilverreigers** (1-3 ex.) waargenomen (AVL, DJ, GB, LL, VL, WV) en éénmaal ook een **grote zilverreiger** (16/7, LSm). Op 22 juni vloog een ooievaar over Umicore (KDK).

Bergeend was begin juni nog aanwezig op de Schelde en in de Polder (AD, LSc, AVL), maar werd de rest van de zomer niet meer waargenomen.

In juni en juli werden kleine aantallen **krakeend** gezien op het Broekskot, meestal individuele exemplaren of een familie met jongen. Vanaf 10 augustus namen de aantallen toe tot 20 à 30 exemplaren (AR, ALV, JR, KDK, LSc, LSm).

Vanaf 28 juli werden ook terug **wintertalingen** in de Hobokense Polder opgemerkt, eerst enkele maar tegen het einde van augustus nam hun aantal toe tot 25 ex. (AVL, DJ, PV, VL).

Tafeleend was begin juni nog aanwezig, ook met jongen (AR, LSc,

LSm, WM). Op 17 juli werden nog 6 juvenielen gezien (AVL).

Waarschijnlijk hebben dit jaar niet al te veel kuif- of slobenden gebroed in de Polder, want zij werden in juni en juli niet meer waargenomen. Vanuit de kijkhut kon je wel regelmatig de **ijsvogel** zijn (AR, DJ, JR, KDK, LJ, LL, ML, PD, PV, WM) en op 1 augustus ook een waterral (LDW).

Boomvalk werd slechts één maal waargenomen in de Hobokense Polder op 31 augustus (GB). Dit zou reeds een doortrekkend exemplaar

Grote groene sabelsprinkhaan

kunnen zijn, maar als deze soort in de Polder broedt wordt hij meestal pas laat in de zomer opgemerkt.

Slechtvalken waren de hele zomer aanwezig rondom de fabrieksterreinen van Umicore, waar zij ook broeden (BDK, JP, KDK).

De **kwartel** die hier op 4 augustus dood werd gevonden, is waarschijnlijk een slachtoffer van deze fijnproevers (KDK).

Regelmatige waarnemingen van de **torenvalk** in de Hobokense Polder (AVL, JR) en aan het Zuidstation (BDS) doen vermoeden dat deze roofvogel in de buurt heeft gebroed. Zowel **buizerd** als **sperwer** hebben in de Polder gebroed en werden regelmatig waargenomen (ADB, AR, AVL, DJ, FG, GB, JR, KDK, LJ, MG, ML), maar ook op andere plekken binnen de afdeling werden beide roofvogels gezien (JP, RVR, SS). Op 2 juli werd een adult mannetje **wespendief** overvliegend waargenomen aan Umicore.

Bruine kiekendief werd éénmaal

gezien in de Polder op 23 juli (AVL) en **havik** op 31 juli (JR).

De **witgat** was op de droogvallende plassen aanwezig van begin juli tot eind augustus. Waarnemingen varieerden van 1 tot maximaal 9 exemplaren (AVL, DJ, GB, JR, LDW, LL, ML, PV, VL, WV).

De sterk op de vorige soort lijkende **bosruiter** werd twee keer gezien: op 31 juli (FG) en op 1 augustus (ML). Begin augustus waren ook 1 tot 2 **oeverlopers** aanwezig (AVL, JR). Een vierde ruitersoort, de **groen-**

Zuidelijke glazenmaker

pootruiter, werd ook tweemaal waargenomen: 15 juni (GB) en 22/8 (AVL). De **watersnip** werd tijdens de zomer maar één keer aangetroffen: 2 ex. op 11 augustus (DJ).

Zwartkopmeeuw werd in juni regelmatig overvliegend waargenomen op verschillende plaatsen (JP, LJ, SB). Op 4 juli werd een grote groep van 80 ex. waargenomen aan het Permekekruispunt (Boomsesteenweg, Jan Van Rijswijcklaan, VIIde Olympiadeaan) die zich op de grote gazons te goed deden aan junikevers.

Visdief werd in juni en juli regelmatig jagend gezien aan de plas van Polderstad (JP, LS, ML).

De **bosuil** is een soort die binnen de afdeling niet veel wordt waargenomen. Op 5 juni werd in het Sorgvlietpark een roepend juveniel exemplaar gehoord en op 10 juni een roepend exemplaar in het Middelheimpark (SB). Deze soort kan al erg vroeg op het jaar broeden (februari – juni) en is meestal honkvast. Of het hier over broedgevallen gaat, is niet helemaal duidelijk.

Op 2 juli verbleef een luid roepende **zwarte specht** enkele uren in de populierenaanplant (ML, WM).

Begin juni werden nog zingende **blauwborsten** waargenomen (AR, SB, WM). Waarschijnlijk broedden dit voorjaar een tiental koppels van dit mooie zangvogeltje in de Polder. In juni zijn de jongen van het eerste broedsel uitgevlogen en beginnen de mannetjes opnieuw te zingen. Ook **kleine karekiet** en **bosrietzanger** zongen op dat moment nog volop in de Polder. Bovendien werden beide soorten ook zingend waargenomen op Petroleum-Zuid (AD) en de bosrietzanger ook in de omgeving van de Craeybeckstunnel (SB).

Braamsluiper was tot nog toe een regelmatige broedvogel in de Hobokense Polder zij het steeds in klein aantal. De laatste jaren was de soort beperkt tot het begraasde gebied. In 2010 heeft de soort hoogstwaarschijnlijk niet meer gebroed in de Polder. Op Petroleum-Zuid

duidt de aanwezigheid van een zingend mannetje op 6 juni (AD) op een waarschijnlijk broedgeval.

Ook voor andere soorten van half-open landschappen (Cetti's zanger, kneu, sprinkhaanzanger) hebben we reeds een verschuiving van de Hobokense Polder naar Petroleum-Zuid vastgesteld. **Kneu** werd trouwens nog twee keer waargenomen in juni en juli (AD).

Ook **gekraagde roodstaart** broedde dit jaar waarschijnlijk op Petroleum-Zuid (2 waarnemingen in juni en juli, AD).

Boomklevers zijn zoals steeds aanwezig in en om de parken Vogelzang en Den Brandt (SB), maar ook op het Schoonselhof (JVdV) en dat is nieuw.

De **boomkruiper** werd in het Middelheimpark (SB), Fort VIII (JP) en de Hobokense Polder (AVL, JP) waargenomen.

De waarneming van een zingende **wielewaal** in de Polder op 4 juni (WM) bevestigt het waarschijnlijke broedgeval waarvan al sprake in

vorig tijdschrift.

Op 30 juni vlogen 4 **kruisbekken** over de Groenenborger campus van de Universiteit (SB) Antwerpen en 1 over de Hobokense Polder (LJ). Op 14 juli vlogen er nog eens 4 over de universiteit (WVA).

Om te eindigen nog enkele zoogdierwaarnemingen. De aanwezigheid van **steenmarter** in de Hobokense Polder wordt bevestigd door een waarneming in juni (AVL) en één in juli (LJ). Ook de **vos** werd enkele keren gezien (LJ, LDW), één keer zelfs twee speelse (jonge?) dieren aan het KJK.punt (DJ).

Tenslotte nog een interessante waarneming van **bungzing** op de Groenenborgercampus (SL).

Waarnemers:

Alberto Durinck	AD
Alain De Broyer	ADB
Arent Raepsaet	AR
Andre Van Langenhove	VL
Bart De Keersmaecker	BDK
Bart De Schutter	BDS
Danny Jonckheere	DJ
Frankie Goovaerts	FG
Guy Borremans	GB
Gerrit De Vos	GD
Joachim Pintens	JP
Jan Rose	JR
Kris De Keersmaecker	KDK
Luc De Wit	LDW
Leo Janssen	LJ
Luc Lefebber	LL
Louis Schramme	LSc
Luk Smets	LSm
Luc Verhelst	LV
Marcel Geleyn	MG
Marnix Lefranc	ML
Mia Willekens	MW
Peter Declair	PD
Pieter Vervloet	PV
Plantenwerkgroep Zuidrand Antwerpen	PWZA
Rony Van Regenmortel	RVR
Stijn Baeten	SB
Steven Sels	SS
Toon Verbruggen	TV
Valerie Lejeune	VL
Wout De Rouck	WDR
Wim Mertens	WM
Wim Vermetten	WV
Wouter Van Assche	WVA

2010: Internationaal jaar van de Biodiversiteit

Ria Thys

In het kader van het Biodiversiteitsjaar zetten we elk kwartaal een andere soort "in the picture".

De merel de groene kikker en de dagpauwoog passeerden reeds de revue in de vorige Polder.bladen van 2010.

Deze keer richten we de schijnwerpers op de paddenstoelen, die vooral in dit seizoen zo fantastisch mooi staan te pronken in de Hobokense Polder en in andere natuurgebieden. We geven u ook graag informatie over het **eerste nationaal paddenstoelweekend** van Natuurpunt !

En we pikken er voor verdere bespreking een "speciale" uit. Een paddenstoel die elk jaar al van in augustus in onze Hobokense Polder te bewonderen valt

De reuzenbovist *Calvatia gigantea*

Reuzenbovist - Foto: André Van Langenhove

De reuzenbovist groeit uitsluitend op de grond, in weilanden, tuinen of bossen. Hij is zowel zomers als in de herfst aan te treffen. Het is een vrij algemeen voorkomende paddenstoel op zandige of verstoorde klei- en veengrond.

Het is een saprofyt, dit wil zeggen dat hij leeft van dood, plantaardig materiaal (saproos= Grieks voor "verrot").

Het bijna bolvormige witte vruchtlichaam heeft een doorsnede tot 80 cm, soms zelfs nog groter. Vaak is hij leerachtig en soms glanzend. Aan de onderzijde is hij iets gegroefd. Het inwendige is eerst wit en vlezig, maar wordt later geelachtig. Als de sporen rijp zijn, verandert de kleur in olijfbruin en het geheel wordt dan vezelig. De bevestiging in de grond met dikke myceliumstrengen is maar losjes. Wanneer de vruchtlichamen gaan rollen, worden de miljarden sporen door de wind verspreid. Zolang het vruchtvles wit is, is de reuzenbovist eetbaar. Het is wel zo dat deze paddenstoelen selectief

zware metalen en radioactieve stoffen in hun vruchtlichamen kunnen opslaan. De concentratie hiervan kan oplopen tot vrij hoge waarden die hem voor consumptie ongeschikt maakt. Dat het vruchtlichaam eetbaar is, blijkt ook uit de grote happen die er door slakken 's nachts uit worden genomen (zie foto).

Reuzenbovist aangeknaagd door slakken

Paddenstoelwandeling in de Hobokense Polder

Zondag 17 oktober gidsen Gilbert Van Ael en Marc Van Ruymbeke een paddenstoelwandeling in de Hobokense Polder.

Wie er vorig jaar bij was - en dat waren er velen! - weet nog dat we dank zij de kennis van onze gidsen meer dan 20 soorten "ontdekt" hebben.

Enkele foto's van de waarnemingen van 2009 zie je op de volgende blz.

Afspraak om 9.30 u op Schroeilaan ter hoogte van station Hoboken Polder.

Paddenstoelenkijkweekend 2010 Zaterdag 16 en zondag 17 oktober

Zoek de zwammen

Midden oktober organiseert Natuurpunt voor de eerste maal een **nationaal paddenstoelenkijkweekend**. Naar voorbeeld van succesvolle acties als Voeren en Beloeren en Vlindermee nodigen we iedereen uit om naar paddenstoelen te speuren in eigen tuin.

Deze mooie verschijningen zijn zeer goede indicatoren voor de kwaliteit van onze natuur. De misvattingen dat nuttige paddenstoelen enkel in het bos groeien en paddenstoelen in de tuin slechts schade aanrichten, sturen we bij deze de wereld uit. Zelfs een kleine tuin die ecologisch beheerd wordt kan een thuis zijn voor heel wat soorten.

Geschubde inktzwam - Foto: Luk Smets

Zwammen maken zich nuttig

De minst geliefde zwammen zijn de **houtparasieten**. Nochtans vallen de meeste houtparasieten slechts zieke en verzwakte bomen aan en zorgen ze zo voor meer ruimte voor andere soorten, waardoor een gezond natuurlijk evenwicht ontstaat.

Ook de groep van de **opruimpaddenstoelen** is van onschatbare waarde, zonder hen zou al het dood plantaardig materiaal zich blijven

opstapelen en zouden we uiteindelijk op een metershoge hoop bladeren lopen.

De **boombegeleiders** (symbionten of samenlevers) zoals vliegenzwam en eekhoortjesbrood zijn het meest geliefd. Met hun prachtige kleuren sieren zij in de herfst het bos. Deze groep van zwammen wisselt voedingsstoffen uit met bomen en planten. Bepaalde boomsoorten en zwammen zijn zodanig op elkaar aangewezen dat ze niet zonder elkaar kunnen overleven.

Het doel van deze actie is mensen warm maken voor paddenstoelen, tips geven voor een paddenstoelvriendelijke tuin en zoveel mogelijk gegevens over tuinpaddenstoelen verzamelen.

Paddenstoelen bedreigd

Helaas gaat het in Vlaanderen niet zo best met de paddenstoelen, meer dan de helft van de zwammen is ofwel uitgestorven ofwel bedreigd. Vooral de soorten met relatief grote, met het blote oog zichtbare vruchtlichamen hebben het zeer moeilijk. De oorzaak moeten we zoeken bij de veranderingen in landgebruik en moderne landbouwtechnieken, waardoor hun leefgebied vernietigd wordt. Deze soorten zijn van groot belang voor de algemene kwaliteit van onze inheemse bossen.

Ook de graslandpaddenstoelen hebben zwaar te leiden onder de intensieve landbouw, waar geen plaats meer is voor begrazing met dieren en onbemeste graslanden.

De grasmat in de tuin wordt kort geschoren, altijd groen en mosvrij gehouden. Bij voorkeur groeit er enkel gras. Nochtans wordt je tuin zoveel rijker wanneer je de gazon niet bemest en mos laat gedijen tussen het gras. Al snel zullen er massa's paddenstoelen verschijnen en na enkele jaren volhouden verschijnen wellicht kleurrijke en zeldzame soorten waaronder wasplaten en knotszwammen.

Tips voor een paddenstoelvriendelijke tuin

Laat bomen staan, ook al worden ze oud en beginnen ze af te sterven.

Als een boom toch afgezaagd moet worden, laat dan de stronk staan tot op zekere hoogte, en laat de ondergrondse delen ongemoeid. Grote omgevallen stammen mag je laten liggen, deze zorgen voor een hele serie opruimende paddenstoelen, die vaak zeldzaam zijn geworden.

Plant een nieuwe boom voor elke gekapte boom. Plant bij voorkeur bomen die in symbiose leven met zwammen: ondermeer eik, beuk, berk, hazelaar of linde.

Een gazon hoeft je niet te bemesten of ontmossen, bespaar jezelf op die manier uren werk. Het enige wat je moet doen is minstens twee maal per jaar maaien en het maaisel goed afvoeren.

Foto: Jan Walschap

Op een **houtsnipperpad**, kunnen massa's paddenstoelen verschijnen, maar zorg ervoor dat je ze niet tussen bomen legt, want dat is nadelig voor de zwammen die in symbiose leven met die bomen.

Verwijderen van bladstrooisel, onder alleenstaande bomen of kleine boomgroepen, bevordert de groei van symbionten.

Je vindt alle informatie op de website <http://www.natuurpunt.be/paddenstoelen>. Je vindt er foto's van de meest voorkomende paddenstoelsoorten in tuinen, je leest er hoe je de paddenstoelen kan herkennen en hoe je de resultaten kan doorgeven. Wie op de hoogte wil blijven van het laatste 'paddenstoelennieuws', kan zich inschrijven op de gratis maandelijkse e-zine paddenstoelen.flits via <http://www.natuurpunt.be/mijnnaatuurpunt/Ezines.aspx>.

Meer info: roosmarijn.steeman@natuurpunt.be

Diversiteit in de stad Een bezoek aan de Hobokense Polder

Jutta Kleber, streekgenoot en sinds mei werkzaam bij Natuurpunt Educatie, werkt in onze regio aan het project "Diversiteit in de Stad".

Dit project heeft als doelstelling om allochtonen en stedelingen meer te betrekken bij natuur en natuurbeleving en wordt ondersteund door de Vlaamse Gemeenschap.

Dinsdag 14 september maakten zij en een collega met een groep 18 tot 25-jarige mensen die nog niet zo lang in België zijn, een wandeling in de Hobokense Polder. Het thema was "Lekker wandelen": over lekkers dat rond deze tijd in de natuur te vinden is.

Ondanks het niet zo geweldige weer waren de jongeren heel enthousiast, leergierig, sommigen zelfs overtuigd enthousiast over "de Natuurpunt", zoals ze dat noemden.

Bedoeling was dat de jongeren al wandelend in contact kwamen met een aantal vruchten en zaden die in de Polder te vinden zijn en dat ze de mogelijkheden ervan bespraken. Zo hadden zij het over appeltjes, bra-

men, vlierbessen, hazelnoten, ... Maar natuurlijk kwamen in de kijkhut ook de vogels aan bod, in het graasgebied de runderen en de paarden en aan de Schelde het belang van een stroom.

Een uitgebreidere fotoreportage kan je terugvinden op onze website.

Jutta en haar collega Carin stelden een draaiboek samen van deze wandeling, waar we hen hartelijk voor danken. Het geeft onze natuurgidsen in de Polder de kans om er nuttige informatie uit te putten.

En Jutta en Carin, jullie zijn altijd welkom!

De groep enthousiaste jongeren - Foto: Jutta Kleber

Natuurvierdaagse op Schiermonnikoog

8 - 11 september 2011

Onze natuurweekenden zijn al jaren een succes. Dit jaar verkenden we met 24 deelnemers de Opaalkust. In september 2011 gaan we vier dagen naar het **autovrije Waddeneiland Schiermonnikoog**.

Wees er snel bij, want dit eiland is zo'n zalige bestemming dat er allicht veel kandidaten zullen zijn. We vertrekken donderdagmorgen 8

september en zullen zondagavond 11 september weer thuis zijn.

De richtprijs voor deze vierdaagse is ca 340 à 350 euro p/p.

Hierin is inbegrepen: vervoer per minibus, hotel met alle maaltijden, boottocht op de Waddenzee, 3 dagen fietshuur, alle uitstappen, bezoek aan vogelringstation, retourbus op eiland, tocht met de Balgexpress, ...

Enkel drank bij het avondmaal dient nog ter plekke afgerekend te worden.

Luc Van Schoor is de gids en Luk en Ria Smets-Thys zijn de leiding.

Info: 03/289 73 66 - luk.smets@telenet.be

Deelnemen? Stort dan **snel** een **voorschot van 100 euro** op 979-6399607-37 van Natuur-

Parnassia
Foto: Luk Smets

punt Hobokense Polder met als mededeling: **Schier**

Meer info over het eiland en het programma in het volgende Polder.blad.

Natuurvierdaagse aan de Opaalkust: 3 tot 6 juni o.l.v. Marnix Lefranc

24 toffe deelnemers, een schitterende streek, een bekwame gids, een gezellige sfeer, ... en de zon!
Een sfeerbeeld uit de verslagen:

Le Platier d'Oye. Het beschermde gebied bestaat uit natuurlijke polders, stuifduinen, duinstruwelen en vochtige duingraslanden en biedt daarom een grote rijkdom aan fauna en flora. De grote zoetwaterpoelen zijn een gepaste rustplaats voor heel wat trekvogels, ...

Zeeanemoon - Foto: Luk Smets

Cap Blanc Nez. Met de zang van de graspieper en zijn op- en neerdalende vlucht als begeleiding zakken we af naar beneden. In de verte het strand, de eerste noordse stormvogel wordt opgemerkt en – vlakbij – een koninginnepage! ...

Ambleteuse aan de Slack. We lopen verder door het duinengebied en hoe dichterbij de zee hoe meer zeeminnende planten we tegenkomen: zeekool, zeepostelein, zeewolfsmelk en de gele hoornpaver. Meer op het strand gekomen zijn ook de zeevogels van de partij. We installeren ons met telescoop en verrekijker op een rij, en proberen te ontdekken wat er allemaal vliegt...

Foto: Luk Smets

Les dunes de la Slack. We sleepten ons van duintop naar duintop door het mulle zand. Wat iemand de zucht ontlokte: "Ik heb al door diepsneeuw gewaad maar dit 'diepzand' is nog veel moeilijker!" Het loonde echter de moeite want het werd een wandeling vol afwisseling ... Met als beloning: een prachtig uitzicht van op het hoogste punt over het indrukwekkende duinengebied...

Mont Pelé. Je ervaart een oude kalkgroeve, omgevormd tot natuur- en wandelgebied. Het mooie aan dit gebied, vond ik, is dat je verschillende biotopen samen vindt: bos, waterpartijen, zachte hellingen, grasvlakten. Kalkgronden zijn voedselarm: de aarde-laag is dun, water sijpelt weg, de bodem warmt vlug op. Dus droog, heet en voedselarm...

Baie de la Canche. Het landschap wordt vochtiger en hier en daar staan we voor een poel. Kikkergekwaak weerklinkt. We inspecteren het wateroppervlak tussen de planten. Bovenop het nat toert een waterspin en in de plas zwemt een vloot kikkers of dikkoppen. Af en toe suist een waterjuffer voorbij. 'Pantserjuffer', preciseert Marnix, 'en ze opent haar vleugels nooit helemaal'...

Cap Gris Nez. Ideaal voor observatie van de vogeltrek. De trekvogels worden met noordwestenwind tegen de kust aangedreven. Vooral in de periode midden augustus tot begin november komen hier duizenden vogels voorbij ... Wij kunnen ons gelukkig prijzen met het observeren van een Noordse stormvogel...

De kalkhellingen van Elnes en Wavrans sur l' Aa. De plantenliefhebbers komen hier volop aan hun trekken. Hoera, vijf orchideeënsoorten kunnen we noteren. We zakken door de knieën, sommigen

Drieteenmeeuw - Foto: Jan Eulaers

zelfs languit om de sierlijke kenmerken van de grote keverorchis, de grote muggenorchis, de poppenorchis, de purperorchis en de bergnachtsorchis te kunnen bestuderen...

Foto: Walter Decoene

Etangs de Rommelaëre. Een waterrijk gebied waar vogels naar hartelust kunnen foerageren. Zomertortel, heggenmus, fitis, tuinfluiter, cetti'szanger, zwartkoppen, ze roepen om aandacht. Het pad is prachtig aangelegd met stevige houten balken over de kanaaltjes, de natte weiden en de diepe putten. Vanuit de schuilhut observeren we een kolonie aalscholvers met vele nesten op de dode bomen...

Suikerbonenwandeling in de Polder ter ere van Flora: 18 juli

Zondag 18 juli was een feestelijke dag voor Natuurpunt Hobokense Polder.

Ca 50 aanwezigen werden door onze natuurgidsen Wim Mertens en Luk Smets rondgeleid in het mooie natuurgebied. Voor de kinderen waren er op het wandeltraject puzzelstukken opgehangen, waarmee ze op het einde van de wandeling een foto van Flora, het jonge kalfje konden maken.

Eindpunt was het begrazingsraster waar onze Konikpaarden en Gallowayrunderen mee zorgen voor het natuurbeheer.

Voor de eerste maal in onze Hobokense Natuurpunt-annalen was er op 30 april een kalfje geboren. Een enige gelegenheid om er iets ludieks van te maken.

Jan Eulaers, Danny Jonckheere, Charlotte Van Langenhove en Ria Thys verwendeten de aanwezigen met twee leuke toneelstukjes: het huwelijk van een koe met een boom en natuurlijk een heuse doopplechtigheid mét een peter en een meter. De Galloways die de hele namiddag op de "feestruimte" gegraasd hadden, lieten het echter 5 minuten voor het einde van de wandeling afweten: een dravend Konikpaard maakte hen onrustig en ze bliezen de aftocht naar verdere oorden in het graasgebied.

Na de doopviering bedeelde Natuurpunt 875 suikerbonen onder de aanwezigen. Waarom 875? Op die manier wilden we de mensen herinneren aan het 875-jarig bestaan van Hoboken. In het voorjaar plantten we trouwens al 2 x 875 boompjes op de terreinen van onze buur Procap.

De warme en gezellige namiddag werd besloten met een lekkere, fruitige Sangria, netjes bediend door peter André, Lieve, Lut en Yolande.

Ria Thys

Doop van Flora - foto: Luk Smets

*Huwelijk van koe en boom
Foto: Luk Smets*

Ondeugende meid Flora krijgt al (stieren)kuren. Foto: André Van Langenhove

Dank je wel aan Carl, Chris, Danny, Dirk, Franz, Frieda, Hedwig, Hugo, Jan, Jeannine, Karel,

Open Monumentendag in de Hobokense Polder 12 september

De Open Monumentendag in de Hobokense Polder waarbij het thema **“Water”** centraal stond, werd een prachtige dag.

Ca 140 tevreden deelnemers - 25 medewerkers - een tentoonstelling, info- en verkoopsstand die op heel wat belangstelling konden rekenen - 10 nieuwe leden - 3 geleide wandelingen - een 30-tal gezinnen die tijdens de ontdekkingsdoetocht via de landschapsposten kwamen - een gezellige bar met lekkere Nello en Patrashe-bier - prima samenwerking met Dirk en Vera van het district Hoboken.

Met dank aan iedereen die op gelijk welke manier een steentje heeft bijgedragen tot het welslagen van deze dag.

Leentje, Luc, Luk, Marc, Michel, Peter, Resi, Ria, Roger, Swa, Sylvia, Vera, Wim en Wout !

Activiteitenkalender

Activiteiten, waar je je op voorhand moet voor inschrijven, zijn in vet gemarkeerd.

- Oktober Vogeltrektellingen op Scheldedijk
WE 16/17 okt Watervogeltellingen
Zo 17 okt Paddenstoelenwandeling in Polder
Wo 20 okt Bestuursvergadering in Zaal Moretus
Zo 24 okt Natuurbeheer in de Polder
WE 13/14 nov Watervogeltellingen
Wo 17 nov Bestuursvergadering in Zaal Moretus
Zo 21 nov Dag van de Natuur in de Polder
 - Natuurbeheer + **picknick**
 - Natuurwandeling
Zo 28 nov De Hollebeek van bron tot monding
Zo 5 dec **Slikken van de Heen en Dintelse Gorzen**
Wo 15 dec Bestuursvergadering in Zaal Moretus
WE 18/19 dec Watervogeltellingen
Zo 19 dec - Natuurbeheer in de Polder
 - Knoppenwandeling in de Polder

Onze Goudklompjes werken elke woensdag in de Polder en dit tussen 9.30 u en ca 14 u
Voor info: contacteer André Van Langenhove,
03/288 00 81 of Gilbert Van de Velde, 03/825 12 75

Artikels voor het volgende Polder.blad - met
verschijningsdatum 1 januari 2011 - dienen bij de redac-
tie te zijn op **30 november 2010**
(zie colofon, blz. 2)

www.hobokensepolder.be